

Nationalromantik mætter ikke mange uddannelses- søgende munde

Beslutningen om at indføre blokstøtte på Færøerne for to år siden står tydeligt i min erindring. Det var en kærkommen beslutning. Langt om længe tog Færøerne halvvejs ansvar for sine egne uddannelsessøgende. Med megen møj og efter lang tid blev en støtteordning udarbejdet i løbet af foråret/sommeren 1988 og desværre alt for sent blev LFÚ, Landsforeningen for færinger under uddannelse, involveret og fik lov til at komme med deres udspil. Resultatet blev en ordning, som efter min mening ikke helt stod mål med den danske uddannelsessøgende, SU, som de uddannelsessøgende ellers ville have fået. Men på den anden side indeholdt den færøeske støtteordning, US, nogle fordele, så i det store og hele kunne den godtages.

For US trådte i kraft var interessen blandt færøske studerende i Danmark og udenlands samt i de færøske studerendes fagforening, MFS, stor for en mulig indlemmelse i den færøske støtteord-

ing. Derved ville årtier gammelt nasseri på SU være et afsluttet kapitel. Selv var jeg på det tidspunkt — og er det fremdeles — rådsmedlem i MFS og en af dem, der dengang legede med tanken. I dag efter at have erfaret at de færøske regeringspartier har i sinde yderligere at forværre de uddannelsessøgendes forhold, vil jeg ikke kunne støtte et forslag, der går i retning af indlemmelse og en derved følgende økonomisk katastrofe for færøske studerende i Danmark og udenlands. Nationalromantik mætter ikke mange uddannelsessøgende munde.

Nogle politikere på Færøerne har ytret sig om — hentabt i idylliserende ungdomsminder — at dengang da de var unge klarede de sig uden enhver offentlig støtte. Det overraskede ikke mig, at man glemte at nævne at den mulighed kun var beskåret unge fra velhavende hjem. Man glemte alle de unge, som nok havde evnerne, men ikke pengestærke forældre.

Der findes utallige slige eksempler, også nulevende ældre mennesker, på Færøerne. Det er trist at se de sidste årtiers gode foranstaltninger smuldre.

Det er forståeligt at der skal spares, spørgsmålet er bare hvor og hvordan. Samfundet er i dag indrettet således, at der også er brug for folk med uddannelse. En årsag til den nuværende økonomiske misere er uden tvivl mangelen på ekspertise i den offentlige og private sektor. At investere i uddannelse er noget af det fornuftigste, som et land kan gøre i dag. Derfor burde landsstyret bl.a. hurtigst muligt sikre de studerende, der prøver at gå utraditionelle veje, hvad der uden tvivl vil være det færøske samfund til gavn, og vedtage en støtteordning for studerende udenfor Norden, eftersom disse ikke får støtte fra SU. Derudover hellere forbedre den nuværende færøske støtteordning i stedet for som nu at nedskære den.

Joan Christiansen
København 02.03.1990

Góða Mia

Takk fyri greinina í Sosialinum nr. 26, «Öll eiga málið». Í tí, tú skrivar síðst í greinini, fari eg at geva tær fult viðhald: Tað, ið mest ræður um í málróktini, er at varðveita beinagrindina, og vit eiga tí «at røkja føroyskan syntaks, bendingar og idiomatískar samansetingar» — og serliga eitt afturat, vildi eg sagt: ljóðskipanina. Hetta er ivaleyst størsta höttanin móti móðurmálinum, at kenslan av ljóðskipan, bending og orðalag (syntaks) er farin av lagi. Gløgt er gestsins eyga — og oyra. Meg minnist frá fundar-røð í Norðurlandahúsinum í fjørsummar ein norðmann, sum hevði á orði eina — sum hann segði — frálika røðu, ið onkur føroyingur hevði hildið: orðini vóru øll góð føroysk, men orðalagið var í odd og egg dansk.

Har ið øll tjóðin tosar sama fremmanda mál (tað kann vera dansk, enskt ella okkurt annað), umber seg ikki, at fólk ið verður málsliga ávirkað av tí. Íslenska málsliga höttanin munar einki hjá okkum.

Tiverri er, sum tú skrivar, at «bardagin verður at kalla bara furdur móti einstökum orðum». Og henda bardaga heldur tú vera burturvið og dómðan at miseydnast. Her eru vit ikki samd. Tað er ein striggin bardagi, og mangur ósigur er málinum fyri. Men oftari enn vit duga at gruna, muinnu dystirnir vera vunnir; tí sum Jóhan Hendrik W. Poulsen einaferð segði í fyrilestri: «Mange af den slags ord er så rodfæstede, at endda personer, der af og til tager til orde mod denne såkaldte puristiske linie, selv spækker deres artikler med netop den slags ord, som de iver imod, naturligvis fordi de er opvokset med dem og ikke aner, at de ikke altid har været en del af sproget».

Tað er so, at bardagin tykkir at vera mest sum «bara furdur móti einstökum orðum»; men vit geva ikki nóg væl gætur, at hvørt orð, sum ikki samtykkir við ljóðskipan og bending, eisini orkymrar og brytur niður ljóð- og bendingarkenslu okkara.

Sama neyð er við hjátyndinginum (konnotationini), tú skrivar um: Føroysk orð verða varkað, um danskur hjátyndingur loðar uppvið, t.d. «uppkast» / «kaste op» — tað merkir kortini hvørt sitt. Orðabókin 1928 týðir «uppkast» við «Udkast, Koncept».

Og so er tað stavseting-in. Hammershaimbs stavseting hevur nógvar fyrimunir; men vit kunnu bráðliga renna okkum fóst, tá ið minst varir, sum har ið tú skrivar «tjól» fyri «hjóla».

Fyri ikki at gerast ov drúgvur, skal eg bert taka tvey dømi um stavseting-arrupulleikar, ið standast av útlendskum orðum, sum ikki samtykkja við ljóðskipan okkara, annað úr tinni grein og annað úr myndini, sum fylgdi við.

Hvor hevur ikki mang-an argast um at skula skilja millum /i/ og /y/. (Kanska hevði Hammershaimb betur hildið seg bert til /i/; men tað gerst helst einki við nú). Tú kemur við einum tekini afturat fyri sama ljóð: /ea/, har ið tú verjir orðið

Arbeidsloysi

Hvussu skal hetta nú ganga einki at taka tær til einki arbeidi at fáa sjálvt um eg gjarna vil hvar skal eg pening fáa til avdrag rentu og gjöld als ikki frá teimum sum ráða teir sita fjálg innar tjöld teir núvur ei arbeidsloysi fáa í posa og sekk lonir og biðipening úttan at siga eitt kvekk sópa teir hetta til sín og halda tað vera rætt men einki oyra til onnur har mangaferð verri er statt ongan arbeidsloysis stuðul onga ávísing til starv tað gylta vallyftið hvarv nú neyðin sígur á fólk ið tí arbeidsloysi er stórt teir snorksova í sínum bólki og skilja so eidasort

at arbeidsloysi tað núvur teir nokta at slíkt er til jú hetta er feigdarnívvur nýttur úttan vit og skil tjóðina logdu tit lavna tað sviður at beini inn men nú vil fólk ið seg savna reisast og standa stinn og varpa frá røðri slíkar sum einans nora at sær sum stýra seg sjálvar ríkar men armóð hjá tær og mær kvinnur og menn standið saman og byggid eitt fólkahaim so aftur gerst gleði og gaman og lúsvilji hjá øllum teim sum unna hvor øðrum somdir vit eiga jú øll hetta land um grunnarnir eru tomdir vit bera tað so í band at aftur gerst føroyingur fróur tí nokk er til húski og bágu av andrøðri troyttur og móður so eiga vit tó hesa trúgv.

M.

«gear». Eg skilji teg væl, tí /gi/ merkir annað ljóð á føroyskum enn /gea/ á enskum. Kortini ivist eg ikki í, at skulu vit noyðast at nýta hatta enska orðið í føroyskum, mugu vit stava tað «girs», eins og tú skrivar «veirur» fyri «wire».

Dømið á myndini er gjørdar føroyska orðið «telda» fyri (tað eisini gjørdar) enska «computer» (sum hoast enskt, ikki er altjóðaorð). Snøggari situr tað føroyska orðið á føroyskari tungu. Og valdu vit heldur hitt, hvussu skuldu vit so skrivað tað?

Helst «kompjútari». Eg vænti, handa orðmyndin býður tær líka nógva imóti sum mær, so vit vilja heldur «komputari», men hvussu er nú við fram-burðinum?

Jeffrei Henriksen